

مجموعه آجودانیا

۱۷ نجی سنہ

ربیع الاول ۱۳۱۴

جزو، عدد : ۵۹

املا بحی

[مابعد عن جزؤ ۵۸]

آثار مطبوعه کوردیگمز یکنی املالردن بر طاقی شونلردر :
 قارانلق ، دام ، دانا ، داغ ، دولایی ، دولو ، صاناق ، کری ، بوس بوتون ،
 سانا ، بانا ، یازسانا ، باقسانا ، ایچین ، یاقین ، ایکن ، امزیک ، نووت ، نهو .
 بونلرک طوغریسی ایسه قراکلق ، طام ، طانه ، طاغ ، طولایی ، طولی ، صاغناق ،
 کیرو ، بسبتون ، سگا ، بگا ، یازسگا ، باقسگا ، ایچون ، یقین ، ایکن ، امزک ، اوت ، او ، در .
 شمیدی بولکلری برنجی طرزده یازمقدن نه فائده ملحوظدر که ایکنجی ، یعنی رسم
 قدیمی وجهله یازمغه ترجیح ایدلم .

باخصوص ترکیه ناک املاسنی وقتیه تعیین ایدن اصحاب معارف بولکاتی بزلر
 گبی دیله خوش کلمدیگی ویا کلمدیگی ایچون استدکاری رسم وشکله قویماشلمر .
 ترکیه مزک اصلی اولان لسان تورانیك کافه شعبانده کی صورت تداولی تبعله
 هر برکله بی معنای اصلیسندن تباعد ایتمه چک و برده لسانمزک ارکان اصلیه سندن
 اولان عربی ایله فارسیدکی بعض الفاظله التباسه محل بر اقیسه جق صورتنده وضع
 ورسم ایتمشلردر . از جمله ظلمت معناسنه (قراکلق) لفظنک اصلی (قراکغو) در .
 بونده کی کاف نونی (که صاغر کاف اطلاق ایتمکده یز) ابقادن مقصد ایسه بولفظک
 اصل قدیمندن تمامیه تباعد ایتمش اولماق و بونکله برابر لسانک کسب ایتمش اولدینی
 نزاکته موافق براسلوبده سویلوب یازمقدر . بو عینیه فرانسزلرک Temps تامپس

یازوبده (تان) اوقومەلری قیلندندر . نیچون تان دیورلرده تامپس یازیورلر ؟ چونکه کله نك اصلى لاتینجه Tempus ته میؤس درده آنك ایچون . نسکیم مشتقاسندن اولان و فرانسزجه نك الك مستعمل کلاستندن اوله رق ناهینکام معناسنی افاده ایدن Intempestif استاپستیف لفظنده کله نك مشتق عنبی اولان Tempus صداسی ظاهر اولور .

بنا اورتوسی ، یعنی بام معناسنه اولان (طامی) و ترکیده طاء اولمامسنه نظراً (تا) و (دال) ایله رسم ایتموبده طاء ایله شکل ویرمش اولملرینك اوج سابی واردر : (طام) ده کی (تا) تاء ثقیله در . ترکیده تاء ثقیله و یا مضمومه یی حاوی کله لر عموماً طا و داله تحویل اولور . اگر طامی دال ایله (دام) یازمەلری لازم کلسه ایدی . (طوتساق) معناسنه اولان (دام) ایله التباسدن قورتیله مز ایدی . کذا تاء ایله (تام) یازدیغی حالده دخی (ناقص) مقابلی اولان (تام) ایله التباس محذوری وار ایدی . بناء علیه ذاتاً (دام) و یا (تام) تلفظلرندن ایکسینده قریقی اولدیغی ایچون (طام) یازمق هر حالده دها ملامدر .

طاغ دخی (داغ) ایله التباسه اوغرایه جنی ایچون (طام) قیلندندر . طولی ، و طولایی یه کلنجه بوکله لرک بری طولق ، دیگرى طولائق ماده لرندن گلور . برکله نك ماده اصلیه سی بشقه بر شکله و مشتقاقی بشقه بشقه حرفلره یازلدیغی یلیورز . (گورمک) ماده سندن کلان (گوریجی) یی مشلا کافه بدل (قاف) ایله (قوریجی) یازمق جائز ایسه طولائق و طولقندن کلان برکله یی ده (دال) ایله یازمق طوغری اولور . باخصوص شو (طوغری) لفظنی ده املاى جدیده طرفدارانی (دوغرو) شکنده یازیورلر . حال بوکه بوکله نك (طوغرق) دن اولدیغی تخطر ایتمورلر .

(صاغناق) لفظنی (صاناق) یازمقده عجیبه نه کی منفعت منصوردر ؟ کله طوغری اوقونمور . یوقسه تلفظی دیله ثقیلی کلور . باخصوص بوکله نك زه دن کلدیگی دخی یلغیه رك و یلگه تنزل ایدیه رك تبدیله همت بیورلمشدر .

کله نك ابتدا معناسنه باقلم . صاغناق بردنبره کلیتلو دوکیلان کچی یاغموره اسم اولمشدر . کله ایسه صاغمقندن مشتقدر . چونکه (صاغناق) بولودلردن

صاغیلور کبی یاغمرور بوشاغسنی افهام ایدر بر لفظدر . (صاناق) دینلدیگی حالده نه معنی افهام ایدر . باخصوص معناسنی یلیان بر آدم اوکرنگک ایچون هانگی لغته مراجعت ایدوبده بولور .

(کروی) یازدیغز حالده (گرمک) فعلندن تمطیط، یعنی شد معناسیله التباسی نه یپالم . یعنی بوذاتلرک یازمق استدلاری (کری) (کریم) ایله بر معنایه در . مثلاً ترکیجده (کری) ایی دیرلرکه چاشیر سیریه جک ایب دیمکدر . ثانیاً کاف فارسییه مخصوص اولان شو (ک) اشارت که مطبوعه عاجزانهم مخصوصاستنددر . نعم ایتمامش اولدینی واکثر مطبوعانده کاف فارسیه لر کاف عربیه ایله یازیله گلدیگی نظر مطالعیه آنورسه بولفظک (کره) یه منسوب یعنی غلط اوله رق (کروی) دیدیگمز معنایه تلقی اولنه جنی دخی تسلیم اولنور . ثانیاً (کروی) لفظنده ایکی حرکه وارکن بونک برینی اسقاط ایله برقاج درلو اوقونمق محذورینی جامع برشکلی اختیاره هیچ بر سبب معقول گوستریله مز .

معلومدرکه (بس) ترکیجده تأکید و مبالغه اداتیدر . ظن ایدلسون که حرف اولی مضموم اولان بر لفظی قدما املا خصوصنده کی مسامحه لرندن طولانی (بس) یازمشلردر . بالعکس . املایی بر درجهیه قدر التباساتدن قورتارمق ایچون بر محجوریت قطعیه ایله بو صورتی اختیار ایتدکاری ککاتک اصللرینه واقف اولانلرک مسلمی در . ترکیجده (بوس) اندام معناسنه اولدینی ایچون بوکله ایله التباسه محل قلاماق مقصدیله علامت ضمه اولان وای اسقاط ایتمشلردر . معلومدرکه بوکبی اداتلر باشلی باشنه هیچ بر معنی افاده ایتمامکده عادتاً مهملات قیبلنددر . (بس) صورتنده یازیلور ایکی ادات وارددرکه بری (باد هوا) محرفی اولان (بداهه) ایله آشکار معناسنه اولان (بللی) لفظانه تلاحق ایدرکه بانک قحی وسینک سکونیه در . قدما (بسبتون) تعبییری کله واحده کبی اداتیه ملتصق یازدقلری حالده (بس بللی) یی بو وجهله مفترق یازمنی تخصیص ایتمشله . آنکده سببی برینک باسی مضموم دیگرینک مفتوح اولدینی آکلاتمش اولمقدن عبارتدر . لسانه دار قاعده تدوین ایدنلر تألیفلرنده بو فرقلری، یو دقیقه لری تعریف ایتمشلردر . شونی اعتراف ایتملی بزه اسلافز بزه بک گوزل اصوللر حاضرلمشله؛ بز آنلری بوزمقله اظهار معرفت ایتمک استیورز .

بو قبیلدن ایکی ادات ده‌ا وازدر که بری مقعد معناسنه اولان (کوتورم) لفظنه دیگری (کوتوری) کلمه‌سنه تلاحق ایدر . بو اداتلرک اۆلکیسی کاف عربیه وایکنجیسی کاف فارسییه ایله یازلیدینی معلومدر . فقط وقتیه بو ایکی کافی یکدیگرندن تفریق ایچون (شمعی مطبوعات عاجزانه‌مده اتخاذ و استعمال ایلدیگم بولده) اشارت وضع ایلمامش اولدیقتن قداما دخی چاره‌سز اۆلکیسینک علامت ضمه‌سنی اسقاط ایله برلکده (کسکوتورم) یازمنی اعتیاد وایکنجیسنی (کوس کوتوری) اوله‌رق ابقا ایتشلردر . خسه عطای ایله سهام قضاده بوایکی کله‌نی حاوی برقاج بیت موجوددر . و بو ایکی اترک هنوز نسخ مطبوعه‌سی دخی اولمیدینی حالده نه قدر یازمه نسخه‌سی وارسه جمله‌سنده (کسکوتورم) (کوس کوتوری) رسمنده محرردر .

بوندن آکلاشیلیورکه بونی بر مطالعه مخصوصه لسانیه ایله بردستور اوله‌رق قبول ایتشلردر .

یازسکا باقسکا گبی کله‌لرک (یازسانا) (باقسانا) شکلنه گیرسنه گنجیه :

بو تغییراتی اجرا ایدیلرک اعلا بیلورلرکه بوکله‌لرک اصلری (یازسه‌ک آ) (باقسه‌ک آ) اوله‌رق (آ) حرفی ترکیه‌ده ساکن الاواخر کلمه لاحق اولجه ، آ حرفی ادات تعجب اولمیدینی صورتده کندینی حذف و قحه‌سنی حرف اخیر ساکنه نقل جائز اولور . ایسته بوجوازه مبنی‌درکه اصلی (یازسه‌ک آ) قبیلندن اولان کله‌له مؤخر آ یازسکا ، باقسکا شکلری ویرلشدر . بوده کلماتک تحریرنده ملتم اولان اختصار فکرندن نشأت ایتشدر .

ترکیه‌ده برقاعده اختصار مرعیدر . برکله‌ده برقاج قحه ثقیله بولورسه اکثریا اۆلکی ابقا و صکره‌کیلر لاجل التخفیف اسقاط اولور . (طاملق) گبی که حرکات تلفظیه‌سیله یازیله‌حق اولسه (طاملاماق) صورتنده تحریری اقتضا ایدر .

بوقاعده یالکز جامع الفحات اولانلرده دکل حرکات مختلفه‌نی حاوی کله‌لرده جاریدر . (اولق) (بولق) (دوشونک) (گورشمک) (آوتوق) کله‌لری و امثالی لفظلر سویلندیکی گبی یازلق استنورسه (اولماق) (بولماق) (دوشونمک) (گوروشمک) (آوتوماق) صورتنه تحول ایدر .

(ایچون) اداتی (ایچین) صورتنه تحویل نه ایچون اختیار اولنیور ؟ یازدیغیزی سویلدیگمزه توفیق ایچون، دینه جکسه اوخالده هر اولادعهده مراقبه قدر والده لری نزدنده و بوسیله نسوان آره سنده پرورش بولدیغندن، بالطبع موافق قاعده اولان برچوق کلماتک صورت تلفظی و برچوق جمل کلامیه نك شیوه ترکیبی بومعاشرت ایله زیر و زبر اوله کلدیکی هرکسک معلومیدر . شمادی غلطات تلفظیه نسیایه دن (نه نازم) (یقردی) گبی محرفات لفظیه یی (بشارت) گبی محرفات معنویه یی دخی تقلید و قبوله جواز و یریلورمی ؟ و یرلمز ایسه ایشته ایچون یرینه (ایچین) یازمقده لقردی یرینه (یقردی) یازمق گبی در .

بو ایسه برشیوه تلفظ شهری اولقله هیچ بر وقت دستور فصاحت یرینه قائم اوله مز. واقعا هر لسانده محرفات استعمالنه جواز واردر. مثلاً بز (حقیقه) یرینه هکبه (غربال) یرینه قابور (نردبان) یرینه مر دیون (دستاره) یرینه دستره دیر و دید یگمزر گبی یازارز . بو کلمه لری ایسه ذاتاً کلمات ترکیه دن اولمادیغی حالده حین قبولده شیوه لسانمزه توفیقاً بالتحریف مال ایدلمش الفاظندیر . حتی بو (ایچون) لفظی دخی ذاتاً فارسینک سبیت وابتدا اداتی اولان (چون) لفظندن الهرق ادات تعلیل اتخاذه ایدلمشدر . و معلومدرکه یرینه گوره تعلیلدن بشقه نسبت و تخصیص اداتی اوله رقد استعمال اولنور. مثلاً (صو ایچون قساوت چکمیگ یاغموور موسمی یاقلشدی) جمله سنده (یاغموور دن طولانی و یاخود یاغموور دن اوتوری) معناسی قصد اولندیغندن ادات تعلیلدر . شمادی بونی یگی املا جیلر گبی (صو ایچین قساوت چکمیگ) شکلنده یازه جق اولور سفق چونکه جمع مخاطب صیغه سنی ده بوضورتده ، یعنی کافه بدل نون ایله (ایچین) یازه کلدکارندن بالاده کی عبارت نك معناسی تحول ایتک ضروری دکلیدر . و مثلاً « سود ایچون ، یکمز ایچون ، شراب ایچون یازه و یردم نه ایچون ایچمیورسکز » گبی بر عبارت « سود ایچین ، یکمز ایچین ، شراب ایچین یازه و یردم نه ایچین ایچمیورسکز » رسمنده یازیلنجیه معنای مقصود ایله معنای منفهم آره سنده حاصل اوله جق بون بعیدی مساحیه اندازه عقول تحمّل ایتمز .

وینه معلومدرکه اکثریت اوزره ضرورت وزن الجاسیله نظمده، بعضاً ده ذوق

سلیقه مغلوباً نژده (ایچون) برینه تخفیفاً (جون) استعمال اولنور . مثلاً « هپ سنگچوندر بنم دنیا غمن چکد کلام » مصراعنده و « بوکتاب دفعه اولیده یا گلش باصلد یغیچون تکرار طبعنه مجبوری حاصل اولدی » عبارده سنده اولدینی گبی . شمدی بونلری (سنگچیندر) ویا (باصلد یغیچین) صورتلرینه و « نه ایچون اولیله ایچین ایچین آغلیورسك » جمله سنی « نه ایچین ایچین ایچین آغلیورسك » شکلنده تحریر ایدرسك نه تحف معناسزلقلر حاصل اولور .

بالاده بیسان ایتدیگمز اوزره (ایکن) و (امزك) کلهلری ایکن و امزیک رسمنده یازیورلر .

معلومدرکه بو حرف بر جمله خبریه نك آخرینه لاحق اوله رق متضمن اولدینی نسبتی تجرید ایلله مضمونی فاعلك حالی بیان ایتدیگندن طولایی ادات حال اولور : « شفق سوکر ایکن یوله چیقدی » « گونش باتار ایکن عودت ایتدی » « بری لقردی سویدر ایکن دیکله » « او صوصمش ایکن سن ینه آغزنی آجیدردك » جمله لرنده اولدینی گبی . حتی بعضاً ساکن الاواخر کلمه لاحق اولدینی زمان همزه سیله یاسی حذف اولنور : « اویورکن اوکسوردی . قالقارکن دوشدی . اویانقکن رؤیا گورلمز » گبی . و بعضاً ده متحرک الاواخر کلمه لاحق اولدینی صورتده هم همزه سنی ابقا و هم یایه قلب و هم ده یایه قبله برابر کسره سنی حذف جائزدر . « سن سخی ایکن امساك یاقشمز . بو بویله یکن ینه سوز دیکله مز . بو ایش بویله ییکن نافله یوریلورسك » گبی .

شمدی یکنی املا ایلله (شفق سوکر ایکن ویا شفق سوکرکن . او اولیله یکن . بو بویله ییکن) شکللری آلتجه بونده نه گبی محسنات ملاحظه اولنور . عیب دگل آ بردرلو آ گلایه میورز .

امزك لفظنی (امزیک) شکلنده یازمق دخی قاعده نی اخلاص ایدن تغیر ایتدندر چونکه بوکله (ام) ایلله ادات تعدیه اولان (زر) حرفندن مرکب (امزر) امرندن تشکل ایتمشدر . و آخرنده کی (ك) ایسه اسم آلت فعل اولدیغنه اشارت اوله رق کاف مذکورك لحوقیله ادات تعدیه اولان (زر) حرفنك شطر اخیر ی بولنان راء .

ساکنه دفع ثقلت ایچون حذف اولنمشدر. آنی یا ایله یازمق کله نك اساس ترکبندن غفلته دلالت ایتمکدن بشقه بر ثمره حاصل ایتمز .

ادات تصدیق اولان (اوت) ی (نوت) شکل غریبنه و مسکن معناسنه اولان (او) ی (نو) صورت عجیبه سنه تحویل ایدیشلرینه ایسه اظهار حیرتله اکتفا ایدرز .

لاحقه

یگی املا مختصر علرنندن بری مقدما بر ذاته یازمش اولدیغ بر مکتوب مطبوعی رسائل موقوفه دن معارف اسخندمکی مجموعه یه نقل ایتمش ایدی . فقط عباراتی عینی اولدیغی حالده املا لری کاملاً دگشدرمش ایدی . ایشته شو بالاده کی (نوت) ایله (نوی) و آنلردن دها جارس سائر بر چوق تغییراتی آنده گورمش ایدم . خدا بیلور او قورکن بنم قلمدن چیقمش اولدیغنی بیله بر دنبره فرق ایده مدم .

بو عینله یولده کیدرکن تصادف ایستدیگی بر شخصصك فس کیشنی بکنم یولده خبری اولمق سزین باشندن فسنی چیقاره رق کندی کیفنه کوره کیدر مکه بکزر .

(گله جك نسخه ده تغییرات معقوله اوزینه عرض ملاحظات ایدرز)

ابوالضیا توفیق

